

I. O KRAKOWIE I KRAKOWIANACH

I.1.

Tło geograficzne¹

Kraków rozciąga się z zachodu na wschód pomiędzy 19°47'35"E (zakole Wisły u podnóża zrębu Grodzisko) a 20°13'02"E (przy ujściu Potoku Kościelnickiego do Wisły) i z południa na północ między 49°58'04"N (zakole Wilgi na południe od Zbydniowic) a 50°07'32"N (okolice Fortu Syberia, na północ od Toń). W 2012 roku miał powierzchnię 326,88 km². Kraków jest stolicą województwa małopolskiego. Lokalizacja miasta – niemal w centrum województwa małopolskiego – sprawia, że znajduje się ono jednocześnie niedaleko (do 150 km) innych ważnych ośrodków i regionów. Należą do nich: Oświęcim i miasta Wyżyny Śląskiej (na zachodzie), region Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej z Częstochową (na północnym zachodzie i północy), Góry Świętokrzyskie z Kielcami i Sandomierzem (na północnym wschodzie), Wieliczka, Bochnia i Tarnów (na wschodzie), jak i zróżnicowane krajobrazowo pasma Beskidów wraz z Tatrami i Zakopanem (na południu).

Granice administracyjne Krakowa na przeważającej części odcinków mają charakter sztuczny, a tylko w kilku miejscach są one naturalne, m.in.: odcinki Wisły w okolicy Tyńca czy w Nowej Hucie. Przebieg granic nadaje miastu kształt wydłużonej równoleżnikowo gruszki. Wydłużoną równoleżnikowo oś Krakowa stanowi dolina Wisły, oprócz której sieć rzeczną tworzą jej dopływy, z których główne to: Wilga (dopływ prawy) oraz Sanka, Rudawa, Białucha, Dłubnia (dopływy lewe).

Położenie Krakowa sprawia, że miasto obejmuje silnie zróżnicowany pod względem przyrodniczym obszar. Znajduje się bowiem na pograniczu dziewięciu dużych mezoregionów fizycznogeograficznych (German 2000–2001, 2007). Regiony te charakteryzują się dużą odrębnością krajobrazową wynikającą z różnic w wykształceniu elementów środowiska przyrodniczego. Odzwierciedla to sam krajobraz miasta, z jednej strony jako pagórkowaty obszar o dość stromych stokach (np. pogórskie tereny Opatkowic, wyżynne obszary Wzgórz Krzesławickich) czy też izolowane zrębowe wzniesienia z ciekawymi formami krasu (wzgórze Wawelu, zrąb Sowińca), z drugiej zaś jako płaskie, sterasowane równiny (m.in. dno Kotliny Sandomierskiej). Same mezoregiony fizycznogeograficzne układają się w granicach Krakowa pasowo, nawiązując do prawie równoleżnikowego układu jednostek rangi makroregionów. Wzdłuż północnych granic Krakowa rozciąga się pas wyżyn, który zajmuje prawie 8% terytorium miasta. W jego skład wchodzi niewielkie fragmenty trzech dużych mezoregionów fizycznogeograficznych i należą do nich: skraj Wyżyny Krakowskiej, krańce Wyżyny Miechowskiej i obrzeżenie Płaskowyżu Proszowickiego. Pas wyżyn wyraźnie wznosi się ponad centrum miasta i opada w jego stronę widocznym

¹ Opracowano na podstawie publikacji Ptaszycka-Jackowska D., Maciejowski W., 2011, *Przyrodnicze uwarunkowania rozwoju turystyki i rekreacji*, [w:] M. Mika (red.), *Kraków jako ośrodek turystyczny*, IGIiP UJ, Kraków, s. 57–86. Cytowania zawarte w tym tekście pochodzą również z tej publikacji

skłonem, który tworzy niekiedy ostrą krawędź rozczłonkowaną przez niewielkie doliny rzeczne. W jego krajobrazie dominują szerokie garby i pagóry o łagodnych stokach, które osiągają wysokość 275-300 m n.p.m. Ma to znaczenie o tyle, że stanowiąc północną osłonę miasta, wpływają one na kształtowanie się jego klimatu (German 2007).

Centralne i południowe dzielnice Krakowa zajmuje silnie zróżnicowany przyrodniczo pas przedgórskiego obniżenia, w którego granicach znajduje się aż 91% powierzchni miasta. Zachodni jego fragment stanowi obszar makroregionu Bramy Krakowskiej, zaś wschodni – Kotliny Sandomierskiej. Brama Krakowska jest swoistym regionem przejściowym, w którym spotykają się cechy czterech mezoregionów, z których największy zasięg posiada Pomost Krakowski. W nim wznoszą się najwyżej położone punkty w mieście: Zrąb Sowińca (355 m n.p.m.) z dwoma historycznymi kopcami (kopiec Piłsudskiego – 383,6 m n.p.m., kopiec Kościuszki – 326,5 m n.p.m.), zręby Tynieckie (m.in. Guminek – 293,4 m n.p.m., Ostra Góra – 284,5 m n.p.m., Grodzisko – 279,9 m n.p.m., Winnica – 250 m n.p.m.), zrąb Podgórski (254 m n.p.m.) z kopcem Krakusa (269,3 m n.p.m.) czy najniższe zręby – Wawelu (238 m n.p.m.) i Skałki. Pozostałe dwa mezoregiony – Rów Skawiński i Obniżenie Cholerzyńskie – stanowią zapadliska tektoniczne, których krajobraz tworzą słabo zróżnicowane i zwykle płaskie tereny rolnicze. W granicach Krakowa lokalizują się dwa dość odrębne w swoim charakterze mezoregiony fizycznogeograficzne: Równina Nadwiślańska oraz Podgórze Krakowskie. Równina Nadwiślańska stanowi zdecydowanie najniższy fragment miasta (do 187 m n.p.m.). Krajobraz tworzy szeroka pradolina polodowcowa, której środkiem równoleżnikowo płynie Wisła. Podgórze Krakowskie, podobnie jak Pomost Krakowski, ma charakter przejściowy. Stanowi go pas szerokich garbów i pagórów, niekiedy przekraczających wysokość 300 m n.p.m. (kulminacja przy forcie Rajsko – 349,5 m n.p.m.), silnie rozczłonkowanych przez sieć dolin rzecznych, stale i epizodycznie odwadnianych. Najbardziej na południe wysunięte krańce Krakowa (okolice Soboniowic, Zbydniowic i Sidziny-Olszyny) zajmuje wąski pas stanowiący fragment Karpat – niecałe 2% powierzchni miasta. Obszar ten zajmuje północny skraj mezoregionu Pogórza Wielickiego.

Na terytorium Krakowa dominują napływające z Atlantyku masy powietrza polarnego morskiego, których częstość wynosi 57% (Ustrnul 2007). Latem przynoszą one ochłodzenie, wzrost zachmurzenia i przelotne opady, a zimą powodują ocieplenie. Znacznie rzadziej (około 21%) napływa nad Kraków powietrze polarne kontynentalne. W okresie zimowym przynosi ono ochłodzenie związane z zimnymi masami powietrza Wyżu Azjatyckiego, a latem jest przyczyną ocieplenia (Hess 1969). Inne masy powietrza zalegają nad Krakowem zdecydowanie rzadziej. Przemieszczanie się mas powietrza powoduje występowanie nad miastem frontów atmosferycznych przez 40% dni w roku (Ustrnul 2007). Średnia roczna wartość ciśnienia atmosferycznego w Krakowie (stulecie 1901-2000) wynosi 989,7 hPa (Trepieńska 2007). Ciśnienie jest generowane częściej przez układy wyżowe (52%), które największą częstość osiągają wczesną jesienią i w zimie (ponad 60%), podczas gdy niż dominują na przełomie zimy i wiosny, a także późną jesienią (Niedźwiedź 1969). Różnice ciśnienia implikują powstawanie wiatrów. Struktura anemologiczna zależna jest też od ukształtowania terenu (Trepieńska, Kowanetz 2000), które w Krakowie odgrywa ważną rolę ze względu na położenie w szerokim obniżeniu o przebiegu równoleżnikowym (dolina Wisły) i otoczenie terenami leżącymi wyżej (wyżyny, pogórza). W mieście dominują wiatry zachodnie (24,2%) i południowo-zachodnie (23,8%), z mniejszą częstością występują wiatry z całego sektora wschodniego (26,9%) – (Kowanetz 2007). Silne rozczłonkowanie i deniwelacje terenu w granicach miasta znacznie wpływają na rozkład temperatury. Średnia roczna temperatura powietrza w Krakowie (stulecie 1901-2000) wynosi 8,7°C (Piotrowicz 2007), przy czym zaznacza się zróżnicowanie jej rozkładu przestrzennego. W miarę przemieszczania się od centrum w kierunku południowo-zachodnim następuje powolny spadek średniej rocznej temperatury powietrza (Matuszko i in. 2007). Nad Krakowem występuje także miejska wyspa ciepła (MWC) mająca dwa centra – nad Śródmieściem oraz nad obszarem Nowej Huty (Piotrowicz 2007). Niezależnie od tego charakterystycznym zjawiskiem są inwersje temperatury, które występują w dolinie Wisły z częstością ponad 100 dni w roku (Hess 1974). Z inwersjami wiążą się spotykane w każdej porze roku mgły, przy czym dni z mgłą jest najmniej na obrzeżach miasta, natomiast najwięcej w jego centrum. Średnie sumy opadów rocznych wahają się w granicach Krakowa od 650 mm (na obszarze Nowej Huty) do ponad 750 mm (południowe obrzeża miasta). W samym centrum suma opadów rocznych (stulecie 1901-2000) wynosi 679,1 mm (Twardosz 2007). Maksimum opadów występuje latem (czerwiec i lipiec), minimum zaś zimą (styczeń i luty).

Z punktu widzenia turystyki ważną cechą klimatu stanowią warunki bioklimatyczne. Zdecydowanie najlepsze warunki do przebywania w Krakowie panują w półroczu ciepłym, podczas gdy półrocze chłodne cechuje się dużą częstością występowania meteorotropowych sytuacji pogodowych (Matuszko, Piotrowicz 2007). Wiążą się one z przechodzeniem frontów, dużymi skokami ciśnienia, silnymi wiatrami (w tym halnym), małym dopływem promieniowania słonecznego oraz złym stanem aerosanitarnym powietrza (m.in. wysokie zapylenie, wyższe stężenia związków wynikające ze słabego przewietrzania). W rozkładzie przestrzennym najbardziej korzystne warunki bioklimatyczne posiadają tereny położone na wierzchołkach (północne i południowe obrzeża miasta, wierzchołki zrębów).

W rozwoju historycznym Krakowa bardzo ważną rolę odegrały dosyć złożone stosunki wodne. Jak ważna była rola akwenów w życiu Krakowa, świadczą choćby nazwy wielu obiektów w mieście (Dynowski 1974), np. ulice (Starowiślna, Wenecja, Zarzeczce), place (Na Groblach, Na Stawach) czy deptaki (Młynówka Królewska). Wody podziemne występują w Krakowie i jego okolicach w kilku kompleksach skał, tworząc cztery główne zbiorniki: jurajski, kredowy, mioceński i czwartorzędowy (Dynowski 1974). Wody tych zbiorników wykazują niekiedy podwyższoną mineralizację. I tak wodami ze zbiornika mioceńskiego zasilane są źródła mineralne eksploatowane na Matecznym, a ze zbiornika czwartorzędowego pochodzą wody mineralne wykorzystywane w Swoszowicach. W obu przypadkach wody te zostały uznane za lecznicze. Na obszarze Nowej Huty (Wyciąże, Przylasek Rusiecki) rozpoznano zasoby wód termalnych (Barbacki 2004).

Ocenia się, że ogółem w granicach Krakowa są 194 km cieków stałych i większych rowów melioracyjnych, przy czym zdecydowanie dominują cieki nieuregulowane (128 km). Oś hydrograficzną miasta stanowi rzeka Wisła płynąca z zachodu na wschód na długości 40,5 km (Dynowski 1974). Na całym odcinku krakowskim Wisła jest obwałowana, co wynika z faktu, że cechuje ją zmienność stanów wody i wielkości przepływów w ciągu roku. Wahania stanów wody w profilu Bielany przekraczają 900 cm, przy średnim stanie wynoszącym 182 cm (Siwek i in. 2007). Średni przepływ w profilu Tynec (1951-1980) wynosi 91,4 m³/s, przy czym najniższy zanotowany wynosił 19 m³/s, a najwyższy 2 310 m³/s (Siwek i in. 2007). Na terenie miasta Wisłę zasila 5 dopływów: Rudawa (5,1 km), Prądnik (Białucha – 8,7 km), Dłubnia (8,5 km ze zbiornikiem w Zestawicach), Potok Kościelnicki (9,5 km), Wilga (14,9 km).

Klimat w regionie jest umiarkowany, o charakterze przejściowym między klimatem morskim a kontynentalnym. Charakteryzuje się on dużą zmiennością pogody i znacznymi wahaniami przebiegu pór roku w następujących po sobie latach. Średnia roczna temperatura w 2012 roku wahała się w granicach 9,5°C, najcieplejszym miesiącem był lipiec: 21,2°C, a najchłodniejszym – styczeń: -0,5°C. Maksymalna temperatura powietrza w 2012 roku wyniosła 36,6°C – 6 sierpnia, a minimalna – 3 lutego: -21°C. Suma rocznych opadów wynosiła około 564,4 mm, maksymalny opad miał miejsce 27 października – 23,8 mm. Liczba dni z pokrywą śnieżną 59 i 285 dni ze słońcem (dane meteorologiczne ze stacji pomiarowej w Ogrodzie Botanicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego).

Kraków jest drugim co do wielkości miastem w Polsce. Dotyczy to zarówno liczby ludności, jak i wielkości powierzchni. Zajmuje 327 km² i jest podzielony na 18 pomocniczych dzielnic (I-XVIII). Każda z dzielnic ma swoją nazwę i numer (więcej w rozdziale XVI. Zarządzanie samorządowe).

Kraków posiada strategiczne położenie komunikacyjne, łączące główne szlaki turystyczne i tranzytowe (Tatry – Morze Bałtyckie, Frankfurt – Kijów).

I.2.

Demografia

I.2.1. Ludność na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Krakowie

Według stanu na koniec grudnia 2012 roku liczba ludności Krakowa wynosiła 758 334 osoby, co stanowiło 22,6% ogólnej liczby ludności województwa małopolskiego i 1,97% ludności Polski. W ujęciu rocznym liczba ludności Krakowa zmniejszyła się o 803 osoby. Kobiety stanowiły 53,4% populacji, a współczynnik feminizacji wyniósł 115. W województwie małopolskim ten wskaźnik wyniósł 106 kobiet na 100 mężczyzn. W 2012 roku mieszkańcy Krakowa zawarli 3 447 małżeństw, urodziło się 7 343 dzieci, zmarły 7 334 osoby, w tym 23 niemowlęta. W ujęciu rocznym odnotowano spadek liczby zawartych małżeństw oraz urodzeń żywych odpowiednio o 7,6% i 1%. Liczba zgonów wzrosła w tym okresie o 4,8%. W 2012 roku przyrost naturalny był dodatni (9 osób). Współczynnik przyrostu naturalnego wyniósł 0,01‰ wobec 0,6‰ rok wcześniej (w województwie kształtował się na poziomie 1,4‰).

Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w okresie styczeń-grudzień 2012 roku było dodatnie i wyniosło 738 osób (rok wcześniej 975 osób).

TABELA I.1. WYBRANE WSKAŹNIKI DEMOGRAFICZNE DLA POLSKI, WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO I KRAKOWA W LATACH 2007-2012

	Rok	Polska	Województwo małopolskie	Kraków
Liczba ludności faktycznej (w tys.)	2007	38 115,6	3 279,0	756,6
	2008	38 135,0	3 287,1	754,6
	2009	38 167,3	3 298,3	755,0
	2010	38 200,0	3 310,1	756,2
	2011	38 538,4	3 346,8	759,1
	2012	38 533,3	3 354,1	758,3
Gęstość zaludnienia (w os./km ²)	2007	122	216	2 315
	2008	12	217	2 308
	2009	122	217	2 309
	2010	122	218	2 312
	2011	120	220	2 323
	2012	123	221	2 320

Liczba kobiet na 100 mężczyzn	2007	107	106	114
	2008	107	106	114
	2009	107	106	114
	2010	107	106	114
	2011	107	106	114
	2012	107	106	115
Przyrost naturalny na 1 tys. ludności	2007	0,30	1,40	-0,6
	2008	0,92	2,18	0,57
	2009	0,86	2,27	0,94
	2010	0,91	2,25	1,04
	2011	0,34	1,74	0,56
	2012	0,01	1,35	0,01
Saldo migracji stałe na 1 tys. ludności	2007	-0,50	0,80	0,50
	2008	-0,39	0,69	-0,08
	2009	-0,03	1,34	0,56
	2010	-0,06	1,34	0,56
	2011	-0,11	1,29	1,29
	2012	-0,17	1,07	0,97

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie, Bank Danych Lokalnych GUS

TABELA I.2. LUDNOŚĆ KRAKOWA W LATACH 2007-2012

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ogółem, z tego:	756 583	754 624	755 000	756 183	759 137	758 334
kobiety	402 661	401 618	402 111	402 829	404 918	405 051
mężczyźni	353 922	353 006	352 889	353 354	354 219	353 283

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

TABELA I.3. RUCH NATURALNY W KRAKOWIE W LATACH 2007-2012

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Urodzenia żywe ogółem, z tego:	6 755	7 537	7 889	7 848	7 417	7 343
kobiety	3 239	3 640	3 857	3 788	3 523	3 543
mężczyźni	3 516	3 897	4 032	4 060	3 894	3 800
Zgony ogółem, w tym:	7 167	7 116	7 198	7 081	6 995	7 334
kobiety	3 606	3 576	3 554	3 606	3 535	3 641
mężczyźni	3 561	3 540	3 644	3 475	3 460	3 693
niemowlęta	49	29	29	29	30	23
Przyrost naturalny	-412	421	691	767	422	9
Zawarte małżeństwa	4 214	4 420	4 412	4 078	3 732	3 447
Rozwody	2 027	1 630	1 658	1 594	1 852	1 664

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Dane z Urzędu Statystycznego dotyczące ruchu naturalnego są opracowywane z uwzględnieniem kryterium terytorialnego, według klucza przyjętego w statystyce publicznej:

- małżeństwa – według miejsca zameldowania męża przed ślubem
- rozwody – według miejsca zameldowania osoby wnoszącej powództwo
- urodzenia – według miejsca zameldowania matki noworodka
- zgony – według miejsca zameldowania osoby zmarłej

TABELA I.4. LICZBA LUDNOŚCI W KRAKOWIE ORAZ W SĄSIEDNICH POWIATACH W LATACH 2007-2012

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Kraków	756 583	754 624	755 000	756 183	759 137	758 334
Powiat krakowski ogółem, z tego gminy:	247 903	250 395	253 344	256 260	261 857	264 639
Czernichów	12 935	13 058	13 232	13 414	13 731	13 887
Igołomia-Wawrzeńczyce	7 644	7 664	7 701	7 723	7 767	7 751
Iwanowice	8 407	8 508	8 589	8 602	8 640	8 742
Jerzmanowice-Przegonia	10 539	10 559	10 644	10 671	10 652	10 683
Kocmyrzów-Luborzyca	13 398	13 522	13 720	13 948	14 319	14 535
Krzeszowice	31 627	31 809	31 894	32 044	32 417	32 474
Liszki	15 812	15 990	16 112	16 225	16 267	16 465
Michałowice	8 076	8 215	8 442	8 671	9 356	9 538
Mogilany	11 518	11 697	11 940	12 216	12 663	12 912
Skąta	9 659	9 695	9 809	9 919	10 163	10 278
Skawina	41 486	41 708	41 947	42 099	42 813	43 006
Słomniki	13 618	13 663	13 723	13 761	13 808	13 791
Sufoszowa	5 855	5 902	5 911	5 882	5 825	5 830
Świątyniki Górne	8 749	8 791	8 870	8 995	9 402	9 518
Wielka Wieś	9 605	9 713	9 946	10 172	10 517	10 754
Zabierzów	22 749	23 129	23 412	23 785	24 475	24 798
Zielonki	16 226	16 772	17 452	18 133	19 042	19 677
Powiat wielicki ogółem, z tego gminy:	107 305	108 767	110 400	112 161	115 356	116 799
Biskupice	8 738	8 847	8 986	9 121	9 347	9 479
Gdów	16 558	16 661	16 802	16 943	17 203	17 377
Kłaj	9 919	10 015	10 054	10 175	10 440	10 494
Niepotomice	22 753	23 112	23 491	23 952	24 689	25 057
Wieliczka	49 337	50 132	51 067	51 970	53 677	54 392

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

TABELA I.5. SALDO MIGRACJI STAŁEJ LUDNOŚCI W KRAKOWIE ORAZ W SĄSIEDNICH POWIATACH W LATACH 2007-2012

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Kraków	358	-62	412	416	975	738
Powiat krakowski ogółem, z tego gminy:	1 972	1 936	2 480	2 541	2 357	2 252
Czernichów	117	110	134	166	118	101
Igołomia-Wawrzeńczyce	-9	18	14	15	-21	-5
Iwanowice	112	62	85	35	65	78
Jerzmanowice-Przegonia	42	22	77	0	23	31
Kocmyrzów-Luborzyca	146	120	196	223	213	180
Krzeszowice	159	133	99	88	149	104
Liszki	97	96	49	74	57	102
Michałowice	212	116	219	209	154	148
Mogilany	163	98	176	241	160	164
Skąta	27	66	83	105	113	130
Skawina	-8	42	174	75	69	115
Słomniki	29	26	16	51	12	-18
Sufoszowa	-14	0	-6	-12	-9	13
Świątyniki Górne	41	47	35	91	94	96
Wielka Wieś	227	143	201	196	184	152
Zabierzów	293	272	316	378	384	331
Zielonki	338	565	612	606	592	530

Powiat wielicki ogółem, z tego gminy:	1 265	1 063	1 367	1 412	1 437	1 158
Biskupice	69	32	108	94	70	115
Gdów	90	14	71	89	97	71
Kłaj	37	53	40	112	82	42
Niepołomice	396	285	359	386	442	336
Wieliczka	673	679	789	731	746	594

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

W Krakowie odnotowano dodatnie saldo migracji, jednak kształtowało się ono na minimalnym poziomie 738 osób. W niektórych gminach strefy podmiejskiej zmniejszyło się saldo migracji w stosunku do ubiegłego roku. Wzrost nastąpił tylko w 8 gminach w powiecie krakowskim. W gminie Igołomia-Wawrzeńczyce oraz Słomniki odnotowano ujemne saldo migracji. Pomimo tego gminy tzw. strefy podmiejskiej z powiatu krakowskiego i wielickiego wykazały w latach 2007-2012 przyrost liczby ludności w wyniku migracji – łącznie ponad 21 000 osób.

TABELA I.6. STRUKTURA PŁCI I WIEKU LUDNOŚCI KRAKOWA W LATACH 2011-2012

	Ogółem		Kobiety		Mężczyźni	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012
Wiek przedprodukcyjny ¹	116 768	117 148	56 745	56 894	60 023	60 254
Wiek produkcyjny ² , z tego:	491 437	485 849	244 091	241 156	247 346	244 693
mobilny	318 252	316 264	162 642	162 126	155 610	154 138
niemobilny	173 185	169 585	81 449	79 030	91 736	90 555
Wiek poprodukcyjny ³	150 932	155 337	104 082	107 001	46 850	48 336
Ogółem	759 137	758 334	404 918	405 051	354 219	353 283

¹ wiek przedprodukcyjny: 0-17 lat

² wiek produkcyjny: 18-59 lat (kobiety) i 18-64 lata (mężczyźni); wiek mobilny: 18-44 lata; wiek niemobilny: 45-59 lat (kobiety), 45-64 lata (mężczyźni)

³ wiek poprodukcyjny: powyżej 60 lat (kobiety) i powyżej 65 lat (mężczyźni)

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

W strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku, populacja osób w wieku produkcyjnym stanowiła 64,1%. Tak jak i w roku ubiegłym miał miejsce niewielki spadek. Wzrostowi uległ odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym do poziomu 15,4% oraz liczba osób w wieku poprodukcyjnym. W 2012 roku stanowiła ona 20,4% (w 2011 roku – 19,9%) ogółu ludności. Coraz mniej korzystne stają się relacje obrazujące współczynnik obciążenia ekonomicznego – w 2012 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 59 osób w wieku nieprodukcyjnym (w 2011 roku – 54 osoby).

I.2.2. Prognoza demograficzna

Prezentowana poniżej prognoza demograficzna, obejmująca lata 2012-2035, została przygotowana przez Główny Urząd Statystyczny. Jest ona spójna z obowiązującą od połowy 2008 roku prognozą dla województw na lata 2008-2035. Podstawę obliczeń stanowiły stany ludności według płci, wieku i powiatów na dzień 31 grudnia 2007 roku, w podziale administracyjnym obowiązującym w dniu 31 grudnia 2007 roku.

TABELA I.7. PROGNOZA LICZBY LUDNOŚCI DLA KRAKOWA NA LATA 2013-2035 WEDŁUG PŁCI I FUNKcjONALNYCH GRUP WIEKU, STAN NA KONIEC ROKU DLA WYBRANYCH LAT

Wiek	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
	2012			2015			2020		
Ogółem	761 572	354 914	406 658	765 669	356 340	409 329	771 298	358 762	412 536
0-2	22 692	11 684	11 008	22 793	11 738	11 055	21 441	11 049	10 392
3-6	28 245	14 506	13 739	30 297	15 556	14 741	30 467	15 651	14 816
7-12	35 791	18 518	17 273	38 302	19 740	18 562	44 208	22 687	21 521
13-15	17 603	8 938	8 665	17 449	9 040	8 409	19 234	9 914	9 320
16-18	20 487	10 292	10 195	18 932	9 453	9 479	18 724	9 483	9 241
18	7 033	3 526	3 507	6 249	3 075	3 174	6 058	3 012	3 046
19-24	64 647	32 684	31 963	58 927	29 692	29 235	53 359	27 003	26 356
0-17 ¹	117 785	60 412	57 373	121 524	62 452	59 072	128 016	65 772	62 244
18-59/64 ²	491 893	248 163	243 730	481 670	244 129	237 541	465 856	236 191	229 665
18-44 ²	323 975	158 614	165 361	321 011	156 115	164 896	303 348	146 379	156 969
45-59/64 ²	167 918	89 549	78 369	160 659	88 014	72 645	162 508	89 812	72 696
60+/65+ ³	151 894	46 339	105 555	162 475	49 759	112 716	177 426	56 799	120 627
	2025			2030			2035		
Ogółem	773 593	359 975	413 618	772 256	359 563	412 693	769 095	358 492	410 603
0-2	19 270	9 933	9 337	17 745	9 148	8 597	17 776	9 165	8 611
3-6	28 267	14 530	13 737	25 504	13 111	12 393	23 963	12 320	11 643
7-12	44 705	22 957	21 748	41 606	21 377	20 229	37 547	19 294	18 253
13-15	22 192	11 409	10 783	22 202	11 421	10 781	20 473	10 539	9 934
16-18	22 181	11 254	10 927	23 814	12 069	11 745	23 002	11 661	11 341
18	7 010	3 556	3 454	7 870	3 970	3 900	7 723	3 897	3 826
19-24	53 737	27 318	26 419	59 862	30 376	29 486	62 660	31 792	30 868
0-17 ¹	129 605	66 527	63 078	123 001	63 156	59 845	115 038	59 082	55 956
18-59/64 ²	460 248	231 634	228 614	463 307	233 390	229 917	459 967	234 282	225 685
18-44 ²	277 084	133 789	143 295	254 630	123 509	131 121	246 070	119 572	126 498
45-59/64 ²	183 164	97 845	85 319	208 677	109 881	98 796	213 897	114 710	99 187
60+/65+ ³	183 740	61 814	121 926	185 948	63 017	122 931	194 090	65 128	128 962

¹ wiek przedprodukcyjny: 0-17 lat

² wiek produkcyjny: 18-59 lat (kobiety) i 18-64 lata (mężczyźni); wiek mobilny: 18-44 lata; wiek niemobilny: 45-59 lat (kobiety), 45-64 lata (mężczyźni)

³ wiek poprodukcyjny: powyżej 60 lat (kobiety) i powyżej 65 lat (mężczyźni)

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, *Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2012-2035*

Według prognozy liczba ludności Krakowa do 2025 roku będzie wolno rosła, po czym nieznacznie spadnie. Według przewidywań GUS ujemny przyrost naturalny będzie się pogłębiał (liczba urodzeń będzie spadała, natomiast wzrosnie liczba zgonów), zaś saldo migracji stałych nieznacznie wzrosnie. Ponadto, coraz bardziej zacierać się będzie granica pomiędzy ościennymi gminami a miastem. Często bowiem ludzie mieszkają poza Krakowem, a pracują i korzystają z infrastruktury w mieście. W 2025 roku najliczniejszym rocznikiem (obecnie są to 25-latkowie) będzie grupa 37-latków. W wiek produkcyjny niemobilny zacznie wchodzić pokolenie wyżu demograficznego lat 70./80. XX wieku. W 2035 roku aż 25,2% ludności będą stanowić osoby w wieku poprodukcyjnym.

I.2.3. Ludność na podstawie obowiązku meldunkowego

Wydział Spraw Administracyjnych UMK prowadzi w imieniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji postępowania administracyjne w sprawach ewidencji ludności z zakresu obowiązku meldunkowego i dowodów osobistych, które prezentują liczbę mieszkańców wyłącznie w oparciu o meldunki (zadanie zlecone z administracji państwowej). Oznacza to, że dane te ujmują również osoby, które będąc stałymi mieszkańcami Krakowa są zameldowane czasowo w innej

gminie na terenie kraju. Dane nie uwzględniają natomiast salda migracji nierejestrowanej, uzyskiwanego przez urzędy statystyczne w trakcie spisów ludności. Nie uwzględniono również mieszkańców, którzy zameldowali się na czasowy pobyt poniżej 3 miesięcy.

Po raz kolejny odnotowano spadek liczby mieszkańców w Krakowie w ewidencji ludności i dowodów osobistych. W porównaniu do 2011 roku liczba osób zameldowanych na stałe spadła o 116 osób oraz liczba osób zameldowanych czasowo o 605 osób.

W dalszym ciągu w 2012 roku najwięcej osób zameldowanych było w Dzielnicy IV – Prądnik Biały (liczba ludności – 70 778 osób), natomiast najmniej w Dzielnicy IX – Łagiewniki-Borek Fałęcki (liczba ludności – 16 542 osoby). Nadal najwięcej osób zameldowanych na pobyt czasowy liczyła Dzielnica V – Krowodrza, gdzie znajduje się tzw. miasteczko studenckie (7 666 osób), ale odnotowano tam ubytek o 1 102 osoby w stosunku do ubiegłego roku; oraz Dzielnica I – Stare Miasto (4 375 osób). Najniższą liczbę osób zameldowanych czasowo, podobnie jak w roku ubiegłym, zanotowano w Dzielnicy XVII – Wzgórza Krzesławickie (415 osób).

TABELA I.8. LUDNOŚĆ KRAKOWA NA PODSTAWIE DANYCH Z EWIDENCJI LUDNOŚCI W LATACH 2009-2012

	2009	2010	2011	2012
Ogółem, z tego:	745 844	744 327	741 914	741 193
kobiety	399 612	399 304	398 306	398 591
mężczyźni	346 232	345 023	343 608	342 602
Zameldowani na pobyt stały ogółem, z tego:	704 926	705 164	704 702	704 586
kobiety	379 017	379 296	379 183	378 389
mężczyźni	325 909	325 868	325 519	325 197
Zameldowani na pobyt czasowy ogółem, z tego:	40 918	39 163	37 212	36 607
kobiety	20 595	20 008	19 123	19 202
mężczyźni	20 323	19 155	18 089	17 405

Źródło: Dane opracowane przez Wydział Informatyki ze zbioru prowadzonego przez Wydział Spraw Administracyjnych

Urząd Stanu Cywilnego w Krakowie przedstawia dane dotyczące wszystkich zdarzeń demograficznych mających miejsce na terenie miasta. Informacje na temat urodzeń, małżeństw i zgonów dotyczą również osób niebędących mieszkańcami Krakowa, a więc takich, które urodziły się, zmarły bądź zawierały małżeństwo w Krakowie. Mając to na uwadze, należy stwierdzić, że opierając się tylko na danych, które posiada Urząd Stanu Cywilnego, nie można ocenić sytuacji demograficznej mieszkańców Krakowa. W 2012 roku sporządzono 16 618 aktów urodzeń (więcej o 2%, tj. o 333 akty w porównaniu do ubiegłego roku), w tym sporządzono 7 820 aktów dla dziewczynek. Wzrosła także liczba zgonów prawie o 5%. Spadła liczba sporządzonych aktów małżeńskich: o ok. 7%, orzekających separację: o 39% oraz liczba wyroków sądowych orzekających rozwód o 0,9%. Zostało zawartych 2 019 ślubów konkordatowych oraz wydano 296 zaświadczeń o zdolności do zawarcia małżeństwa za granicą kraju. Miesiące, w których zostało zawartych najwięcej małżeństw (sporządzonych aktów): czerwiec (475), lipiec (434), sierpień (649), wrzesień (563) i październik (473).

W 2012 roku do najpopularniejszych imion nadawanych dzieciom w Krakowie należały:

- imiona żeńskie: Julia, Lena, Zuzanna, Aleksandra, Maja, Emilia, Natalia
- imiona męskie: Jakub, Jan, Kacper, Filip, Szymon, Antoni, Adam

W 2012 roku w Urzędzie Stanu Cywilnego w Krakowie odbyły się jubileusze długoletniego pożycia małżeńskiego:

- 50-lecie – 283 par
- 55-lecie – 34 par
- 60-lecie – 45 par
- 65-lecie – 1 pary

oraz zostały zorganizowane 22 uroczystości 100-lecia urodzin dla jubilatów, jak również przesłano 14 listów gratulacyjnych z okazji 100-lecia urodzin jubilatów, którzy nie wyrazili chęci na zorganizowanie jubileuszu.

TABELA I.9. RUCH NATURALNY W OPARCIU O AKTY URZĘDU STANU CYWILNEGO W LATACH 2007-2012

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Liczba sporządzonych aktów urodzeń	14 174	15 968	16 995	16 927	16 285	16 618
Liczba sporządzonych aktów zgonów	9 678	9 579	9 684	9 374	9 405	9 871
Liczba sporządzonych aktów małżeństw	4 964	4 991	4 982	4 589	4 266	3 983
Liczba wyroków sądowych orzekających separację	94	86	90	82	78	47
Liczba wyroków sądowych orzekających rozwód	1 469	1 577	1 515	1 346	1 467	1 454

Źródło: Urząd Stanu Cywilnego UMK

Podsumowanie

W 2012 roku:

- Nieznacznie spadła liczba ludności: do 758 334 osób, przez co zmniejszyła się gęstość zaludnienia do 2 320 osób/km²
- Przyrost naturalny był po raz kolejny dodatni i wyniósł 0,01‰
- Saldo migracji stałej po raz kolejny było dodatnie (0,97‰)
- Kolejny rok spadła liczba zawartych małżeństw (o 7,6%, tj. 285 małżeństw)
- Udział osób w wieku przedprodukcyjnym, pomimo wzrostu liczby osób z 116 758 do 117 148, pozostał na niezmiennym poziomie i wyniósł 15,4%
- Pogłębiał się proces starzenia się mieszkańców Krakowa – udział osób w wieku poprodukcyjnym (65 lat i więcej) wzrósł z 19,35 do 20,5%
- Współczynnik obciążenia ekonomicznego wyniósł 59 osób